

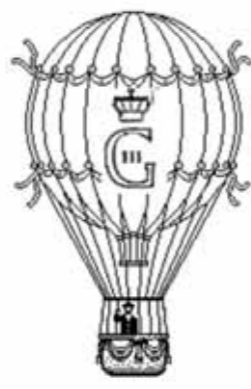
Outo kulkija Oulun taivaalla

Oululaisilla riitti ilmissäpäivän ihmeteltävää, jonka veroista ei ole ikäänäkään ennen nähty ainakaan Parisia likempänä. Raatihuoneentorilta nimittäin kohosi eläköön-huutojen saattamana korkealle ilmaan paperista ja palttinasta rakennettu valtava ilmapallo, joka oli koristeltu kuningas **Kustaa III:n** nimikirjaimilla. Pallon nostovoimana oli pelkäästään kuuma ilma, jota johdattiin pallon sisään varovaisesti poltetusta pienestä nuotiosta pallon alapäässä olevan aukon kautta.

Franskan kokeilun ihmisiä ilmaan kuuma ilmapallon avulla jo viime syksynä. Valitettavasti käytössä on tapauksessa vain taitelijan näkemys, sillä valokuvaukset ei ole vielä keksitty.

Kuuma ilma on normaali-ilmaa kevyempää ja pyrkii nousemaan ylöspäin, kuten itse kukin saunan lauteilla käynyt tietää. Ylös nousevassa ilmassa on voimaa niin paljon, että se pystyy kohottamaan mukanaan myös pallon ja siinä olevaa lastiakin. Oulun lentävän ihmeen on rakentanut tunnettu luonnontutkija, apteekkari **Johan Julin**, joka lienee saanut teknillistä taitoa suoraan Franskasta, missä **Montgolfier**-nimiset veljekset ovat hämmästyttäneet ihmisiä nostattamalla viime vuoden puolella samanlaisen ilmapallon voimin yläilmoihin jopa kaksi pienikokoista miestä! Huikkeimmat ennustajat kuvittelevat jo mieleissään, että vielä jonakin päivänä Oulustakin voidaan lennellä ilmojen halki ties vaikka Tukholmaan asti, mutta eiköhän tuollainen ole sentään vielä samanlaista villiintyneen mielikuvituksen tuotetta, kuin noita-akkojen lentely

Apteekkari Julinin ilmapallo oli koristeltu kuningas Kustaa III:n monogramilla, mutta vielä enemmän hämmästyttä herätti se, että pallo nousi korkealle ilmaan.

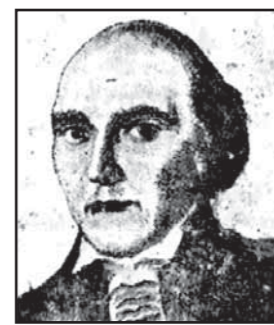
luutain varassa tahi itäimäiden kalifien lentävät matot. Joka tapauksessa kunni-anosoitukseksi kuninkaalle Oulun ilmalento oli mitä juhlallisinta. Eilinen kansanjuhlahan oli järjestetty sen kunniaksi, että kuningas Kustaa on palannut pitkältä opintomatkaltaan Italiasta ja sitä paitsi tervehtynyt häntä vaivanneesta sairaalioisuudesta.

30.8.1784

Olhavasta kaupunki

Iin Olhavan eli Nybyn lasitehdas on viime vuonna noussut koko Ruotsin valtakunnan suurimmaksi, ohittaen tuotantonsa puolesta jopa Uumajan lähellä sijaitsevan Strömbäckin lasiruukin, ilmoittaa maaherra **J.F. Carpelan** lehdellemme. Olhavan tehtaan tuotannon kasvu onkin ollut poikkeuksellisen nopeata, sillä tuotanto alkoi vasta seitsemän vuotta sitten, 1783 oululaisen monitoimimiehen, hovineuvos **Johan Nylanderin** aloitteesta. Nylander sai ansioistaan erittäin harvinaisen hovineuvoksen arvonimen viime vuonna kuningas **Kustaa III:lta** henkilökohtaisesti. Lasitehtaan ympärille Olhavan korpikylään on kohonnut suorastaan usko-

maton, lähes omavarainen yhdyskunta, jolla on mm. oma pappi ja järjestysosasto. Asukkaina on nykyisin noin sata työntekijää perheineen sekä lisäksi muuta väkeä pilvin pimein. Myös Nylanderin oma perhe asuu Olhavassa, joskin kiireinen hovineuvos itse ennättää siellä harvemmin piipahtaa. Lasitehtaan johtajana on tätä nykyä Nylanderin vävy **Adolf Falander**. Alueella toimii lasitehtaan lisäksi Nylanderin saba, ja suunnitteilla on myös teranpuhdistamo. Onpa hupuhpeissa kerrottu sellais-takin, että Nylander haluaisi hankkia vähintään 50-päisen lammaslauaman ja perustaa kutomon niiden viljoja jalostamaan. Mikäli edes osa näistä hankkeista toteutuu,

Hovineuvos Johan Nylander.

saattaa Olhavan asukasluupian tavoittaa pienimpien kaupunkien väkiluvun, ja kuka tietää milloin Nylanderin hyvä ystävä, kuningas Kustaa myöntää Olhavalle kaupunkioikeudet. Niille lukijoillemme, jotka kenties ihmettelevät moisen asutustaajaman syrjäistä sijaintia, muistutettakoon, että Nylander olisi haastattanut perustaa lasitehtaan Oulun Toppilaa, mutta ei saanut siihen lupaa, koska Toppila varattiin teravohville.

1790

Muistosanoja vainaille

Oululaismaalari kuoli Ruotsissa

Ouluun on saapunut suruviesti Klaran seurakunnasta Tukholmasta. Lahjakkaan oululaisen **Wacklinin** suvun edustaja, muotokuvamaalari **Isaac (Isak) Wacklin** kuoli kuumesairauteen 10. syyskuuta 1758 36 vuoden iässä. Isak syntyi 1722 postimestari **Mikael Wacklinin** ja tämän vaimon **Helenan** poikana Oulussa, vaikka molemmat vanhemmat olivat pohjoissavolaista sukua. Opiskeltuaan taidetta

Tukholmassa konterfeijari Wacklin siirtyi jatkamaan uraansa Pietariin. Hän joutui lähtemään kiireesti vasta perustetun kaupungin ulkomaisesta taitelijayhdyskunnasta, kun Ruotsi julisti sodan Venäjälle 1741, ja palasi Tukholmaan pakolaisena. Wacklin hankki taitonsa kultaajana, tapettimaalarina ja lakkamaalarina Pietarissa. Tukholmassa hän keskittyi vain muotokuvuihin. Lisäksi hän työskenteli Tanskassa. Vainajalta jäi keskeneräisiä

1758

Lurjustelu lailliseksi

"Koska te, minun alamaiseni, olette sellaisia lurjkuksia, etlette voi tulla toimeen ilman kahvia, niin tahdon sallia tämän juoman käyttämisen toistaiseksi", julistaa Hänen Majesteettinsa, kuningas **Kustaa IV Aadolf** äskeisessä päätöksessään. Monelle kahvilurjukselle tällainen päätös on tervetullut, mutta liiallisen riemun hillitsemiseksi kannattaa huomata julistuksen tarkoituksen, "toistaiseksi". Sehän tarkoittaa sitä, että jos kahvinjuonti ei pysy säädyllyyden rajoissa, se voidaan kieltää uudelleen, jo neljännen kerran. Luki-jamme muistanevat vielä, kuinka kahdeksan vuotta sitten, 1794 kieltoalan alkua viedettiin kahvin hautajaisia ja haudattiin kahvikalat maahan. Jo sitä ennen kahvi oli kiellettyä 1756-61 ja 1767-70, koska sen tuonti on kuluttanut vähäiä valuuttavaroja, ja yksin hopeisissa kahviastioissa on kiinni 50 miljoonan kuparitaalierin edestä rahaa, jolle olisi parempaakin käyttöä. Sitä paitsi ylenpalttiset

kahvikemut saattavat heikentää kansakunnan moraalista ja terveyttä. Kysymyksen on tavallisen elämän keinotekoisesta ja ylellisestä tehostamisesta, ja kahvin tiedetään tuottavan monenlaista vaivaa, kuten ruumiin kuivumista, miehen kyvyn laantumista, sekä vaimonpuolille kipuja sydänalaa, kohdun tauteja ja kalvehtumista. Toisaalta kahvin vapauttamista voidaan perustella sillä, että kiellon aikana monet paattoivat kahvin korviketta herneistä ja voikukan juurista ja jotkut ottivat sen asemesta viinaryypyn. Lisäksi ilmeni salakuljetusta etenkin Viipurin kautta.

1802

Kahvimyllyt, prännarit ja pannut saadaan taas kaivaa esille niistä katkoista, joihin ne haudattiin kahdeksan vuotta sitten kahvikieolon aikaan.

Eirilaisen koulukkaan tarpeet huomioitava

Lukuvuosi alkaa taas Oulun Triviaalikoulussa, ja lehtemme haastatteli jokasyksyiseen tapansa tulevien koulukaiden vanhempiä. Heistä oli vuorossa tänä vuonna rouva **Schulin-Frantzén**, joka julkatoi huolensa siitä, että kaikki poikalapset eivät välttämättä ole rajuja ja kovapäisiä julleja, jotka riemuiten hyppivät lohialdolta kosken alasvantoon, kiipeilevät katoilla tahi tasapainoilevat pyörähtelevän tervatynörin päällä Toppilassa. Näitä koltosiahan tiedämme Triviaalikoulun poikain joutohetkinään harjoittavan. Rouva Schulin-Frantzén sanoo, ettei hänen pojassaan mitään elimellistä ja päällepäin havaittavaa vaivaa ole, mutta pikku **Frans Michael** vaan on hieman kaitalainen ja mieteläisiin taipuvainen. Siinä missä muut rementävät ja huutavat, niin Frans Michael saattaa tiimatokulla – silmät ymmyrkäsienä – kuunnella leppälinnun lauluntaa ja kirjoitella sieviä värssyjään. Toimituksemme haastattelurupeamassa mukana olivat herrat opettajat, koulumesta-

Syksy 1782

Syntyneitä

Kunniostavasti ja ilolla pyydämme saada ilmoittaa, että poikaamme lisäksi olemme saaneet naispuolista perheenlisäystä. Ylen tarkkasilmäiseltä ja määrätietoiselta vaikuttava tyttäremme syntyi 26. päivänä toukokuuta 1790 ja kasteessa hän sai nimen **Sara Elisabet**, mikä täten kaupungin porvaristolle ystävällisesti tiedoksi saatetaan.

Kunniottaen: Katarina (o.s. Uhlander) ja Zacharias Wacklin, kaupunginviskaali Kesäkuun alku 1790

NELISATANEN

Nelisatanen on Aikamatka Oulu tapahtumassa ilmestyvä lehti. Nelisatanen ilmestyy kerran päivässä kahdeksan päivän ajan 27.8.-3.9.2005. Lehteä myydään Oulussa.

Lisää uutisia: www.ouka.fi/aikamatkaoulu

Toimituskunta. Päätoimittaja: Kaisu Mikkola, Toimittajat: Markus H. Korhonen, Jukka Ukkola ja Tiiu Honkala. Toimitussihteeri: Niina Teräslihti.

Kaivohuoneesta entistä ehompi

Myllytullin mainio kaivohuone, joka on jo vuosia ollut jokseenkin repellä, on saatu jälleen korjatuksi asianmukaiseen kuntoon, ja pystyy se taas ottamaan vastaan kaivovieraita sekä nauttimaan terveellistä vettä että osallistumaan kaivohuoneen jumalanpalveluksiin, kuin myös nauttimaan kaupunginlääkäri **Dahlgrenin** ylläpitämän ravintolan antimia ynnä pelejä. Apteekkari **Julinin** tuoreiden tutkimusten mukaan kaivohuoneen terveyslähteen vesi sisältää rautaa, kalkkia, erilaisia suoloja ja kipsiä, joiden ansiosta se parantaa ainakin 22 sairautta, mukaan lukien reumatismia, madot, syyhyn, ihottumat ja ruikulin. Jos ei vesi tepsii, ravintolassa on lisälääkitykseksi tarjolla nuuskaa, tupakkia ja limonaadia. Ilmeisesti Franskan esimerkin innoituksesta kaivohuoneen käytössä on otettu huomioon uusi tasa-arvon aate, égalité. Näin ollen myös epäsäätyiset pääsevät nauttimaan terveysvedestä, köyhimmät vieläpä täysin ilmaiseksi, sillä heidän aiheuttamansa kulut peitetään säätyläisiltä perittävillä sakoilla. Neljän killingin sakkoja lähteenvieras saattaa vetää mm. liiasta kansanomaisuudesta, jumalanpalveluksessa nauramisesta, jonnossa etuilemisestä tahi töykkimisestä, kirolusta ja tupakanpoltoista sisältöissä poutasäällä. Säätyläisten juomannautinta-ajat ovat päivittäin kello 4-6 iltapäivällä, epäsäätyiset käykööt samalla asialla lauwantaisin kello 10-12 aamupäivällä.

1789

Tiesitkö tämän?

- Oliko oululaiskaunotar Albertina, jota englantilaisten oppinut Edward Daniel Clarke vuonna 1799 ylisti
- 1) apteekkari J. Karbergin tytär ja apteekkari Johan Julinin vaimo,
- 2) kaupunginviskaali Zacharias Wacklinin tytär ja kirjailija Sara Wacklinin sisar vai
- 3) kirkkomaalari Mikael Toppeliuksen tytär ja lääkäri Sakari Toppelius vanhemman sisar?

Pohjolan ensimmäinen kuumailmapallo Raatihuoneentorilla

SIVU 4

NELISATANEN

Kirkkoskandaali Haukiputaalla:

TOPPELIUS MAALASI HERRASROUVAT HELVETTIIN

JUORUKALENTERI ILMESTYI

Oulun rikkaimmat v. 1800:

Kauppiaaneski Margareta Cendelberg (o.s. Franzén)	18 958 riksiä
Kauppias Abraham Nylander	17 887
Hovineuvos, tehtaanomistaja Johan Nylander	17 411
Kauppias Jonas Niska	14 964
Kauppias Gabriel Messman	11 641
Kauppias G.A. Holmberg	11 432
Varapormestari Jacob Nylander	9 169
Kauppias Simon Hoffrén	8 071
Kauppias Eril Candelberg	7 698
Kauppiaaneski Susanna Florin (o.s. Wegelius)	7 121
Kauppias Jacob Sporman	6 454
Kauppias Daniel Nylander	5 946
Kauppias Per Petrelius	5 217

SIVU 3

RUUTIKELLARIN RÄJÄHDYS PUHUTTAA

Johtuiko kivisade synnillisyydestä?

SIVU 3

Pääkirjoitus

Tapulikaupungin maine – vientivarain laatua syynättävä

Oulun läänin Herra Maaherra, Kenraalimajuri ja Kunnin Miekkaritarikunnan Ritari, Vapaaherra **Johan Fredrik Carpelan** on suvainnut voimallisesti muistuttaa kaupungin kauppamiehiä ja muita porvaristoa siitä, että vuonna 1765 vaivalla hankitut ulkomaankaupapaoikeudet eli tapulikaupungin privilegit velvoittavat ylläpitämään korkeata tasoa poismyötävien tavarain suhteen.

Ulkomaankaupassa kun ei ole kyse mistään kepoisesta puuhastelusta, vaan alati kiristyvästä kilpatoiminnasta. Näitten tapulikaupunginoikeuksien myötä on ruvettu jo isompia laivoja pyykkäämään ja vesille lykkäämään. Lähivuosina saatetaan jo Välimerellä käydä ja matkoista sinne tulee lähes yhtä tavanomaisia kuin Tukholmassa käynnit ovat tähän mennessä olleet. Jos ei tilaisuudesta vaarin ota, eikä parastansa yritä, tulevat muut kauppamiehet väliin; joko nopeudella ja tasolla päiten, tai sitten helpolla hinnalla palveluksensa antaen ja vaikka Kiinanmaalla tuotteensa teettäen.

Kelvoton tavara viepi maineen rehdeltäkin kaupmiehiltä, eikä mainetta ole vara menettää. Erityisesti on voista tullut valituksia, joten se tulisi suolata hyvin, kuten Tukholmaan laivattava lohkin.

Voilaatujen luokituksesta voipi kysyä neuvoa kauppias **Mathlinilla**, mutta tässä virallisest seiseman laatuluokkaa: paras, parempi, kohtalainen, vaalea, sekoitettu, valkea ja huonoin.

1787

Lukijalta

Tästä tulee kauaskantoinen harmi!

On valitettavaa, että turistit, joita rampjaa Oulussa edestakaisin matkallaan keskivon aurinkoa katsomaan, levittävät pintapuolista tietoa vakavahenkisestä kansastamme.

Viime aikoinakin täällä on näkyntä niin italialaista aatelismiestä kuin englantilaista oppinutia, jotka kuulemma suunnittelevat matkakirjoja matkastaan – ja meidänkin alueestamme.

Asioista tavallisesti hyvin perillä olevat lähteet kertovat, että herra Giuseppe Acerbi esimerkiksi on levitellyt ns. musiikkiteieteellisten ja runonlauluhavain-
toijensa vahvistukseksi mitä oudoimpia kuviasuomalaisista runonlaulajista ja näiden käsiin asennoista.

Saadaanpa nähdä, että kun tällaista väärää tietoa pyritään ehdoihin tahdoin levittämään tietämättömille ihmisille pitkin maailmaa, siitä saattaa tulla kauaskantoiset ja ikävät seuraukset.

Varokaa heittäytymästä liian tuttavalliseksi moisten muka-kulttuuri-matkailijoiden seurassa!

”Yksi avojalakanen monien puolesta”
1799

Muistakaalten, että tässä on nyt sitten aivan väärä veisuuasento. Runonlausuntoa ei ole tässä kuitenkaan asennossa harjoitettu, etkä pida vastaisuudessaan harjoitettaman.

Näköistaidetta vai ei?

Haukiputaan rouvat VIIMEISELLÄ TUOMIOLLA

Haukiputaan kirkkoväärtejä kauhistuttavaa, mutta seurakuntalaisia salaa riemasuttava kulttuuriskandaali ravistuttaa koko pitäjää, kun tunnetun kirkkomaalarin **Mikael Toppeliuksen** suuri-kokoinen taideteos ”Viimeinen tuomio” on paljastettu kirkon pohjoisen sakaran päätyseinällä.

Useat seurakuntalaiset ovat tunnustavinaan useita henkilöitä erittäin draamatisesta, 4 x 8 metrin kokoisesta taideteoksesta. Irtaissa asennoissa ja ilkeälästomina Helvetin tulesse väantelehti-

edessä nähty ilman vaatteita, saati Helvetin tulesse”, hän kiistää salamyhkäisesti.

Lehtemme saamien tietojen mukaan Haukiputaan kirkkoväärteillä ovat pitäneet salaisen kokouksen, jossa tuomiopäivän taulua on käsitelty kiihkeästi, mutta päätetty kuitenkin jättää asia sikseen, koska vastatoimiin ryhtymiseen olisi merkintä yhdenkokoisyksien tunnus-tamasta.

Taiteilijan selitykset ja kirkkoväärteiden kokous eivät ole kuitenkaan kaikkia vakuuttaneet, sillä Toppeliuksen on ennestään tunnettu hie-man omittuisesta ja ilkkurisesta humorintajustaan. Esimerkiksi Oulussa hänen kerrotaan riitautuneen erään muutokuvansa mallin kanssa ja lisänsen salaa muutokuvaa titteliksi sanan ”tyranni”, mikä sittemmin herätti katsojissa hilpeyttä, kun malli ylpeänä esitteli kuvaansa. Piipollassa puolestaan on herättänyt pahennusta Kristuksen, Mooseksen ja neljän apostolin jatkeeksi maalattu irvistelevä Viikatemies, jonka ei katsota tähän seuraan ollenkaan kuuluvan.

Niin ikään muistetaan Toppeliuksen palkkiokiistat niiltä ajoilta, kun hän 50-luvulla toimi Oulun kaupungin yleismaalarina, mutta ei silti suostunut sutimaan laivojen kylkiä. Hän vaati niihin töihin palkkaviksi muita miehiä, koska itse on mestari, taiteilija ja manufakturi- eikä mikään lankkumaalari. Tosi onkin, että Mikael Toppeliuksen on tehnyt kirkkomaalauksia jo 14-vuotiaasta alkaen ja käynyt Tukholmassa itsensä hovimaalari **Johan Paschin** opissa. Vuodesta 1762 lähtien hänellä on ollut Oulussa viralliset konterfejarin ammatinharjoittajanoikeudet. Maistraatin antaman arvostelun mukaan hän on raitis ja maalaa kelmollisesti yhdellä värillä, joskin on huono ehtimään.

1779

Ulkomailta

Ameriikka koittaa itsenäistystä

Uusi valtakunta on syntynyt valtameren taakse Pohjois-Ameriikkaan, kun sikäläiset Ison-Britannian siirtomaat ovat nousseet kapinaan emämaatansa vastaan ja onnistuneet voittamaan muutaman ratkaisevan taistelun. Uusi valtio, joka käyttää itsestään omittuisia nimeä Amerikan Yhdysvallat (U.S.A.), julistautui itsenäiseksi heinäkuun alkupuolella ja aikoo täst-

Franskassa kuohuu yhä

Levottomuudet Franskanmaalla eivät ota laantukseen, vaan äityvät ne entistäkin pahemmiksi. Tuorein tieto kertoo, että kuningas **Ludvig XVI** on otettu kiinni ja mestattu. Kuningatar **Maria Antoinette** lienee vielä hengissä, mutta hullusti saatetaan käydä hänellekin.

Valta kuuluu keskittyneen **Danton**-nimiselle jakobiinille, mutta saa nähdä kuinka

1776

LYHYESTI

Oululainen kolmimasto haaksirikossa Norjan rannikolla

Puutavaralastissa ollut oululaisen kauppias ja laivanvarustaja **Joseph Jervellin** kolmimastoinen laiva on joutunut syysmyrskyssä haaksirikkoon Norjan rannikolla Haron luona Molden länsipuolella.

Laivanvarustaja Jervell ja hänen poikansa **Johan** ovat paikalla ja päättäneet jäädä moldelaisien ystävällisen vastaanoton vuoksi koko talveksi Moldeen.

Moldesta kantautuu myös tietoja, miten nuorempi Jervell, joka käyttää myös nimeä **Jaerfel**, on tutustunut lähemmin paikalliseen rikkaaseen leskirouva **Anna Louise Mainin**.

Kirjeenvaihtajamme kertovat, että mikäli rouva Mainin ja nuoremman Jervellin avioliitosta tulee tosi, kuten huhutaan, jälkimmäinen pystyy edulliseen naimakaupan ansiosta käynnistämään monenlaisia merkittäviä liiketoimia.

Mainittakoon, että Oulun Jervellit polveutuvat vanhasta hailuolalaisesta **Järvelän** suvusta. 1794

Katsojat pyörtäytyivät tämän näyn edessä.

Kauppiat rikastuvat

Tuoreen ”juurukalenterin” eli krunun omaisuuslennuutusverotilaston mukaan Oulussa oli viime vuonna kaikkiaan 13 henkilöä, joilla oli varallisuutta yli 5 000 riksini edestä. Rikkaimmat ovat vaurastuneet kaupankäynnillä ja sen lieveoiminnolla. Parhaiten menestyneen **Nylanderin** suvun jäsenenä on listalla neljä.

Mainittakoon, että puolitoistakertaisesti Oulun kokoisessa Gävlessä ei ole kuin 16 yli 5 000 riksini porvaria. 1801

Kuluttajansuoja

Yhteiselle kansalle ilmoitetaan, että niitä Tukholmista prantätyttä, niin kutsuttuuta Swebelluxen Suomen kielisiä katekismuksia, ninkuin myös Wirsi kirjoja, jotka molemmat ovat virheellisiä, on nyt myytävänä. Ettei nyt joku, ostaisansa näitä kirjoja, petetyksi tulisi, niin katsojan jokainen ostaja wisuun perään, ja hän löytää, että ajaan-tiedosa on enää, Turusa prantätyissä Wirsi kirjoja wedetty sisälle, kuin niissä jotka Ruotzisa on prantin kautta tulleet ulos; paitsi sitä osottaa sen myös vuosiluku. Näitä kirjoja tänä vuonna prantätytyt, on viljalda nyt myytävänä, ja ninkuin toivotan, ilman erinomaisia ja laitettapaa virhia.

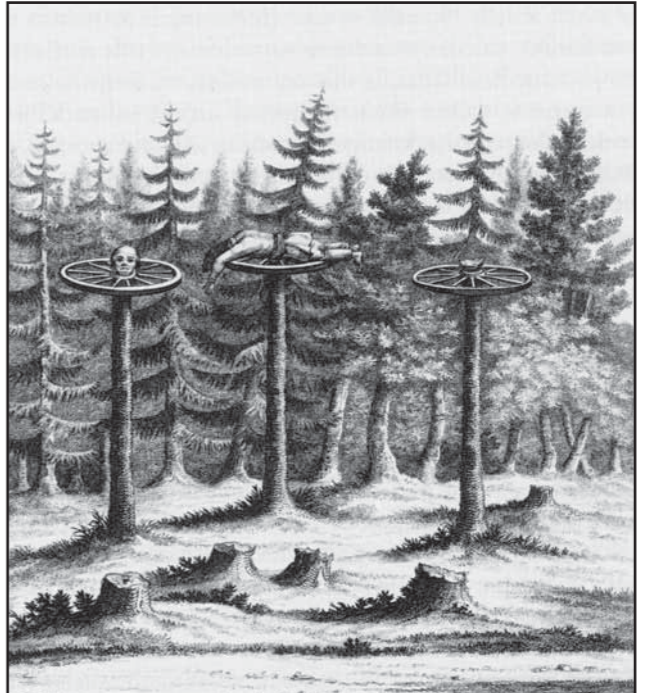
Suomenkieliset Tieto-Sanomaiset
1776

Talouselämä

Oulussa annetaan nyt Ruis-Tynnyristä puoli yhdexättä ja myös Yhdexän ja Ohra-Tynnyristä puoli seitsemättä plotua. 1776

Oulun naiskauneus lumosi englantilaisgentlemanin

YKSINOIKEUDELLA NELISATASELLE!

Olkiöjen teillattu ruumis Clarken ikuistamana.

Teillattu ruumis matkan varrella

Oululaiset seurapiirit jätettyään herrat Clarke ja Cripps ovat jatkaneet paluumatkaansa kohti etelää.

Heitä kohtasi Siikajoen jälkeen Olkiöillä kaamea spektaakkeli, josta herra Clarke pysähtyi muutamaa viikoksi tekemään luonnosta:

”Eräällä varta vasten metsään hakatulla aukealla näkyi kolme kärrynpyörää ja niiden päällä teillattu ruumis. Se kuului eräälle suomalaispoloiselle, joka juovuspäissään oli katkaisut erään naisen kaulan kirveellä. Hänen päänsä oli asetettu yhdelle kärrynpyörälle, oikea käsi toiselle, ja loput ruumiista, puettuna säätyneen tapaan keltaisella liinalla vyötettyyn valkeaan paitaan, lepäsi kolmannella pyörällä.”

”Ruotsalaisessa kuolemantuomiossa määrätään, että oikea käsi hakataan irti ennen kaulan katkaisua”, oli hän ottanut selvää.

Elokuvaa 1799

Acerbin piirtämä Carpelanin palvelustyttö.

Piikatytön veisuu kiinnosti italialaisia

Kuten kaupunkimme asukkaat hyvin tietävät, ovat Pohjoisesta Italasta tulleet herrat **Giuseppe Acerbi** ja **Bernardo Bellotti** viihtyneet jo hyvän tovin kaupungissamme.

Seurueessa on mukana myös eversti **Skjöldebrandt**, jonka ainakin säätälyäiset tiedävät hyväksi kartanpiirtäjäksi. He kun aikovat jatkaa matkaansa aivan Pohjan perille; Lappiin ja Nord-Kapiin. Herra Acerbi kuuluu taas olleen Maaherra, paroni **Carpelanin** vieraa, mutta tällä kertaa hän ei vain tyttynyt ihastelemaan Merikoskea, vaan innosti laulamaan piikatyttöä, jonka veisuun herra Acerbi aivan nuoteiksi asti kirjoitti.

Onko nyt ymmärrettävä, että kansankielinen laulantaamme ja runoutemme olisi jotenkin tutkimisen ja tallettamisen arvoista? Saas nähdä mennäänkö näinkin pitkälle ja kuinka pian? Lauletaanko Wäinämöisestä pian vakavasti meilläkin?

Kesäkuu 1799

MAAILMANLOPUN MEININKI OULUSSA

Suurastaan maailmanloppu tuli oululaisten mieleen toissa yönä, kun kaupunki joutui sananmukaisesti kivisateen alle. Taivaalta putoili valtavia lohkaraita, joiden siirtelyyn ei riittänyt kaksikymmentä miestä. Kirkon ovet paiskautuivat auki ja urut valittivat yksinään pimenneessä yössä. Ihmiset sääntäivätkin sinne tänne kauhusta sekaisin.

Kun pahimmasta kivisateesta oli selvitty, paljastui sen syykin. Ukoniilman rai-votessa oli jyrkevä salama iskenyt suoraan Oulun linnan raunioiden vanhaan ruutikellariin, jonka räjähtäessä taivaalle lensi kuutioittain kiviä ja maata, sataen kohta kaupunkilaisten niskaan. Kuin ihmeen kaupalla yksikään oululainen ei saanut surmaansa eikä edes loukkaantunut kivipommituksessa. Asuimuksille sen sijaan koitui suuri vahinko. Pökkiörmän kupeessa suuri kivenmurikka tuli suoraan erään mökin katon läpi ja lattiankin lävitse syväälle maahan – aivan nukkuvan lapsen kehdon vieressä. Pahin tuho tapahtui itse Linnansaarella, missä murskaantui vahtimestarin asunto niin tuystin, ettei siitä enää

ihmisanunnoksi ole. Onneksi vahtimestarin perhe oli sattumoisin muualla tuona kohtalokkaana yönä.

Tuhon jäljiltä kaupungissa pohditaan, oliko luonnottomullisuus varoitus oululaisille synnillisestä elämästä ja olisiko viinanjuontia ja muita paheita kenties vä-

2.8.1793

Katukysely eilen:

Johtuiko kivisade oululaisten synnillisyydestä?

KYLLÄ 81 %

EI 19 %

”Muistakaa Sodomaa ja Gomorraa.”
”Selvä varoilushan tämä oli.”

Ei
”Ei ukoniilla synneistä synny.”
”Sattumaa mikä sattumaa.”

NELISATANEN

Taivaalta putoili vallavia kiviloikareita keskelle kaupunkia.